

Lengyelország politikai pártjai

Lengyelországban a rendszerváltást követő alkotmányozási folyamat 1989 és 1997 között zajlott. 1992. október 17-én elfogadott „kis alkotmány” tartalmazta a kerekasztal-tárgyalások megállapodásait, és felváltotta az 1952-ben hozott alkotmányt. 1997. április 2-án a parlament elfogadta az új alkotmányt, és ezt májusban népszavazással is megerősítették. A megszületett alkotmány egységbe foglalta az 1989 és 1996 közötti alkotmánymódosításokat, és új elemként tartalmazta a konstruktív bizalmatlansági indítványt a kormánnyal szemben.

A ma is hatályos választási törvényt 2001. április 12-én fogadták el. A szejm 460 képviselői helyét 41 többképviselős választási körzetekből (7-14) képviselő választják a pártlisták alapján. A bejutási küszöb 5%, és 8% a koalícióknál.

A szenátus 100 képviselői helyébe 40 választási körzetből választják a szenátorokat, többségi alapon, a mandátumot a legtöbb szavazatot elérő jelölt kapja meg, küszöb nincs. A parlament mindkét házában a képviselők mandátuma 4 évre szól. A köztársasági elnököt 5 évre választják, közvetlenül.

Lengyelországban a pártok karakterisztikája meglehetősen képlékeny, azonban néhány meghatározó sajátosságát a pártrendszernek így is be lehet mutatni:

- A közvélemény a pártokat a pártvezetőkön keresztül identifikálja.
- Alacsony fluktuáció a pártok csúcsvezetésében, ennek következtében a lassan cserélődik le a politikai elit.
- A jelentősebb politikai pártok népszerűségének rövid időn belüli ugrásszerű hullámszerűsége.
- Erős jobboldal-baloldal megosztottság, melyben a politikai közép folyamatosan vékonyodik.
- Katolikus egyházra építő pártok jelentős száma.
- Az ország rurális jellege miatt az agrárpártok száma igen nagy.
- A pártok szélsőséges elaprózódása, amely ahhoz vezetett, hogy a rendszerváltást követően már több mint 20 párt vett részt az ország kormányzásában.
- Alacsony taglétszám a pártokban.

A rendszerváltás utáni szejm összetétele (vastagon a kormánypártok mandátumszáma)

Párt neve	1989	1991	1993	1997	2001	2005	2007
Lengyel Egyesült Munkáspárt (LEMP)	173						
Egyesült Néppárt (ZSL)	76						
Demokrata Párt (SD)	27						
Parlamenti Állampolgári Klub (OKP)	161						
Katolikus Szervezetek	23						
Demokratikus Baloldali Szövetség (SLD)		60	173	164	216	55	
Lengyel Néppárt Programszövetség (PSL SP)		48					
Népi Megegyezés (PL)		28					
Demokratikus Unió (UD)		62	69				
Liberális Demokrata Kongresszus (KLD)		37					
Lengyel Sörbarátok Pártja (PPPP)		16					
Független Lengyelország Konföderáció (KPN)		46	24				

Állampolgári Centrum Megegyezés (POC)		44					
Szolidaritás Szakszervezet (NSZZ „S”)		27					
Katolikus Választási Akció (WAK)		49					
Munka Unió (UP)			42				
Lengyel Néppárt (PSL)		128	27	42	25	31	
Reformokat Támogató Pártonkívüliek Blokkja (BBWR)		20					
Szabadság Unió (UW)			60				
Szolidaritás Választási Akció (AWS)			201				
Lengyelország Újjáépítése Mozgalom (ROP)			6				
Önvédelem (Samoobrona)					53	56	
Polgári Platform (PO)					65	133	209
Jog és Igazságosság (PiS)					44	155	166
Lengyel Családok Ligája (LPR)					38	34	
Baloldaliak és Demokraták (LiD)							53
Egyéb		43	4	2	2	2	1

Lengyel Néppárt – Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)

Alapítás: 1990. május 5.
Ideológia: balközép parasztpárt
Politikai elhelyezkedés: balközép
Parlamenti jelenlét: 1993 óta
Tagság nemzetközi szövetségekben: Európai Néppárt
EP-frakció: Európai Néppárt és Európai Demokraták (EEP-ED)-1 képviselő, Nemzetek Európájáért Unió (UEN)-3 képviselő
Hivatalos szín: zöld
Weboldal: <http://www.psl.pl/>

1990. május 5-én alakult meg a párt, amely az Egyesült Néppárt jogutódja volt (így örökölte annak vagyont is). A párt különlegessége, hogy ez az egyetlen olyan párt Lengyelországban, amely megalakulása óta minden évben bejutott a szejmbe! Külkapcsolataiban az erős Lengyelország megteremtésére törekszik. Az EU csatlakozást támogatta, majd tagként az integráció erősítésének és a mezőgazdaság kiemelt támogatásának híve. A szomszédokkal, valamint az ország biztonsága szempontjából az USA-val való jó kapcsolatot is fontosnak tartja, viszont a lengyel csapatok kivonást sürgeti Irakból és Afganisztánból.

Önvédelem – Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej (SRP)

Alapítás: 1992. január 10.

Ideológia: populizmus, euroszkepticizmus

Politikai elhelyezkedés: baloldali agrárpárt

Parlamenti jelenlét: 2001-2007

Tagság nemzetközi szövetségekben: EU Demokraták

EP-frakció: Nemzetek Európájáért Unió-5 képviselő; Európai Parlament Szocialista Képviselőcsoportja-1 képviselő

Hivatalos szín: kék-sárga

Weboldal: <http://www.samoobrona.pl/>

Az Önvédelem nemcsak agrárpártként funkcionál, hanem szakszervezetként is. Politikai beállítottságát tekintve baloldali populista ideológiát folytat. A szejmbe kétszer sikerült bejutnia, másodsorra már a kormánykoalíció tagja is lett. A 2007-es választásokon kiszorult a parlamentből. Külpolitikáját tekintve euroszkeptikus. Az Európai Unióhoz való csatlakozásról tartott referendumon a „nem” mellett kampányolt, és élesen bírálta a csatlakozási szerződést, amely szerintük hátrányosan érinti a lengyel agrárszektort. 2005-ben egyik alapító tagja volt az EU Demokratáknak, amely olyan jobbközép vagy balközép európai pártokat foglal magába, amelyek kritizálják az EU-t a demokratikus deficit miatt.

Jog és Igazságosság – Prawo i Sprawiedliwość (PiS)

Alapítás: 2001. június 13.

Ideológia: poszt-szolidaritási konzervatív

Politikai elhelyezkedés: jobboldal

Parlamenti jelenlét: 2001 óta

Tagság nemzetközi szövetségekben: Szövetség a Nemzetek Európájáért (AEN)

EP-frakció: Nemzetek Európájáért Unió (UEN)- 7 képviselő

Hivatalos szín: vörös, azúrkék

Weboldal: <http://www.pis.org.pl/>

2007-ben leköszönt kormánypárt választási veszteségekor sokan fellélegeztek Európában, ugyanis a Kaczyński testvérek okoztak némi nehézséget az EU tagoknak. Ez azonban nem azt jelenti, hogy nem támogatják az EU-t, hanem a lengyel érdekeket próbálják minél jobban érvényre juttatni. Az Unió szupranacionalitásának gondolatát ellenzi, szkeptikus a politikai integrációval kapcsolatban, de az együttműködés kiszélesítését támogatja az energia és katonai szektorban. Kormányzásuk idején elhidegült az ország kapcsolata Oroszországgal és

Németországgal is. Az Egyesült Államokkal ápolta hagyományosan jó kapcsolatot a PiS is fenntartotta, néha már túl naiv hozzáállással.

Polgári Platform – Platforma Obywatelska (PO)

Alapítás: 2001. január 24.

Ideológia: liberál-konzervativizmus

Politikai elhelyezkedés: jobbközép

Parlamenti jelenlét: 2001 óta

Tagság nemzetközi szövetségekben: Kereszténydemokrata Internacionálé (CDI)

EP-frakció: Európai Néppárt és Európai Demokraták-14 képviselő; Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért-1 képviselő

Hivatalos szín: azúrkék, narancssárga

Weboldal: <http://www.platforma.org/>

A 2007-es előrehozott választásokat megnyerő párttal kapcsolatban az a fő kérdés az EU tagok részéről, hogy Lengyelország külpolitikája milyen irányban fog változni? A párt jobb kapcsolatokra törekszik az EU-val és Németországgal, azonban Oroszországgal szemben fennmaradhat a bizalmatlanság. Azonban elemzők szerint gyökeres változás nem várható, mivel a lengyel sérelmeket (gázvezeték az ország kihagyásával, német restitúciós követelések, valamint hogy az EU alkotmányos szerződése nem tükrözi Lengyelország súlyát) ugyanúgy látja a PO, mint elődje, a PiS. Az amerikai kapcsolatokat továbbra is kiemelten kezeli a párt, amellett hogy országa érdekeit határozottabban képviseli majd az USA-val szemben. Így például a lengyel csapatok kivonásának ígérete Irakból, és a rakétavédelmi pajzs esetében pedig több biztonsági garanciát várnak.

Lengyel Családok Ligája – Ligi Polskich Rodzin (LPR)

Alapítás: 2001. május 30.

Ideológia: keresztény-nemzeti, ultrakonzervatív

Politikai elhelyezkedés: jobboldal

Parlamenti jelenlét: 2001-2007

EP-frakció: Függetlenség/Demokrácia-2 képviselő; Nemzetek Európájáért Unió-5 képviselő

Hivatalos szín: kék, piros

Weboldal: <http://www.lpr.pl/>

2007. októberi választásokon már nem került be a parlamentbe, viszont az Európai Parlamentben a második legnagyobb képviselettel rendelkező párt (10 fő). Ez az ultrakonzervatív jobboldali párt külpolitikájában EU-ellenes, ezért nem akarta Lengyelország csatlakozását az EU-ba sem. Az EP-be viszont épp azért akart bekerülni, hogy nagyobb befolyással rendelkezzen a lengyeleket érintő kérdésekben, és így képviselje az érdekeiket. A párt egyik alapítója volt a Függetlenség/Demokrácia nevű EP frakciónak, amely az EU alkotmány, és a föderalizmus ellen foglal állást. Az iraki helyzettel kapcsolatban pedig a mielőbbi kivonását támogatja a lengyel csapatoknak.

Baloldaliak és Demokraták – Lewica i Demokraci (LiD)

Alapítás: 2006. szeptember 3.

Ideológia: szociáldemokrácia

Politikai elhelyezkedés: balközép

Parlamenti jelenlét: 2007 óta

Tagság nemzetközi szövetségekben: Szocialista Internacionálé, Európai Szocialisták Pártja, Európai Liberáldemokrata és Reform Párt

EP-frakció: SLD: Európai Parlament Szocialista Képviselőcsoportja - 5 képviselő; SDPL: Európai Parlament Szocialista Képviselőcsoportja - 3 képviselő; PD: Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért - 4 képviselő

Hivatalos szín: piros, narancssárga

Weboldal: <http://www.lid.org.pl/>

A LiD egy választási szövetség, amely 4 szociáldemokrata pártot foglal magába. Meghatározó ereje a korábban jelentős támogatást élvező Demokratikus Baloldali Szövetség (SDL), emellett a koalíció tagja még: a Demokrata párt (PD), a Munka Unió (UP) és a Lengyelország Demokráciája (SDPL). Külpolitikájában Lengyelország geopolitikai súlyának megfelelő szerep megvalósítására törekszik. Feltétlen híve az EU és NATO tagságnak, biztonsági szempontból az USA-val való kapcsolat is rendkívül fontos, ezért kiegyensúlyozott viszony fenntartása a cél az EU-val és az USA-val. Kiemelten kezeli továbbá a szomszédokkal való viszonyt, és a regionális együttműködés fejlesztését. Az iraki és afganisztáni helyzetben a katonai szerepvállalás felülvizsgálása mellett foglal állást. **(Koncz Zsófia)**

Források:

- Kardos–Simándi (szerk): *Európai politikai rendszerek*. 386–426. old.
- http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Poland
- A lengyel pártok honlapjai
- HVG: 2007. 42-44. szám
- http://www.europarl.europa.eu/news/public/default_hu.htm